

ROLF SCHREINER:

42.195 meter

Då ein del sprege afrikanere og någen andre sprang maraton onna VM i friidrett i Moskva her forleden, begynte herr Kiprotich fra Uganda å springa sikk-sakk foran etioperen Desisa et par kilometer før mål. På den måden klarte han å stenga modstandaren og unngå å bli forbiløpt. Då blei te og med den gamle maraton-ringreven og TV-reportaren Jack Waitz øvegidde – sånt hadde han bare sett i sykling. Så sprang de bolde herrer i mål, og Kiprotich løpte inn te seier med 2,09,51.

E det bra det? For å visa kor fort de beste i verden springe maraton, ska me setta tiå inn i et lokalt perspektiv. La oss sei at du e ein sprege 18-åring så går på idrettslinjå på St. Svithun videregående skole. Ein dag ska dåkker kappas ein ronde rundt Mosvatnet, det vil sei 3,2 km. Du e i goe form og komme i mål på 10 og et halvt minutt. Glimrandes! Du får både skroyd og toppkarakter av leraren.

Det e bare det at herr Kiprotich & Co. hadde slått deg med ett minutt på den eine ronden, og mens du ligge og gispe itte loft på graset ved Mostun, springe maraton-gjengen i same tempo et par timer te rundt omkring i Moskva – heilt te de e mål itte 42.195 meter.

Navnet maraton komme som kjent fra ein gresk legende. Det hevdes at det va den greske feltherren Miltiades som i år 490 f.Kr. ba sendebudet sitt, ein mann med navn Feidippides, om å løyba te Athen for å fortella styresmaktene at perserne va blitt beseira i slaget ved Marathon. Dette løbet – sikkert i full rustning og med verken Nike eller Adidas på beinå – va så slidsomt at stakers Feidippides gjekk hen og døde itte at det glade budskab va presentert.

Og då e det jo mange så tror at avstanden fra Marathon te Athen er 42.195 meter. Koffer sko de ellers ha ein så løyen distanse i kvart VM og OL?

Feil. Sagen e den at Feidippides løpte cirka fira mil, og i kvart OL fra 1896 til 1920 varierte maratondistansen fra 40 te 42,75 km. Onna OL i London i 1908 starta maratonløbet fra det kongelige Windsor Castle sørvest for London. Avstanden inn te mål på White City Stadium i hovedstaden va 42.195 meter, og i 1921 bestemte det internasjonale friidrettsforbundet (IAAF) at dette sko ver standard lengde for maraton. Men det e jo ikkje adle så tar ting liga raskt – i Sverige blei 42.195 meter innført fysst i 1948.

Tebage te London i 1908. Dagen for maraton kom med brennande sol og høge temperatur, og då kan det å springa maraton gå på helså laus for någen og einkver. Fysste mann inn maratonporten – et par hundre meter før mål – va ein liden italiener så hette Pietro Dorando. Adle såg han – den einaste så ikkje visste kor han va, va Dorando sjøl. Han stavra seg fram, gjekk litt her og der uden å veda retningen te mål – og datt samen i grusen. Någen hjalp han opp og pekte på målsnorå, og Dorando gjekk langsomt og usikkert nerigjønå løbebanen. Så svikta knenå igjen, og han gjekk på trynet.

Akkurat då kom ein nye mann inn maratonporten – John Hayes fra USA va på vei mod mål. Publikum syns synd på italieneren som såg ud som han lå død på grusen, og de prøvde seg med oppmuntrande heiarob. Funksjonerane klarte itte kvart å løfta Dorando opp i ståande stilling, og de nærmast leide han vidare. Han kom seg øve mål få sekunder før amerikanaren, før han igjen datt om som ein livløse masse.

Det va Heyes så fekk gullmedaljen. Dorando blei diska siden han trengde hjelp for å fullføra, og det gjekk rykter om kvelden om at han ikkje hadde øvelevd. Men Dorando va ikkje sygare enn at han dagen itte på kom tebage te stadion og fekk ein ekstrapremie av dronningen. Uden hjelp.

Eg huske godt den store overraskelsen onna OL i Roma i 1960 – då va jo me unge sportsidiotar for lengst begynt å notera ner tider og resultater. At den ukjente etioperen Abebe Bikila vant maraton va ingen sensasjon i seg sjøl, men han sprang altså øve fira mil på brosteinen i Roma – barbeint! Og han satte te og med nye verdensrekord med 2,15,16,2.

21. oktober 1964 blei ein merkedag i maratonhistorien. Stedet va Tokyo, og for aller fyste gang klarte ein løbar å forsvara OL-gullet i maraton. Denne gang hadde herr Bikila fått på seg sko, og han vant heilt suverent med nye verdensrekord 2,12,11,2 – øve 4 minutter foran nestemann. Då han prøvde å ta tri gull på rad onna OL i Mexico City i 1968, måtte Bikila bryda itte 17 km, og landsmaen Mamo Wolde vant.

Abebe Bikila blei etiopisk nasjonalhelt, og han fekk ein folkevogn av Haile Selassie, så va keisar i Etiopia fra 1930 te han blei avsatt ved et kupp i 1974. Og så gjekk det ikkje bedre enn at herr Bikila kjørte udfor veien i boblå si, og då brakk han ryggen og blei lam. Dermed gjekk Bikila øve te bueskyding så kunne udforas mens han satt i rullestol, og han kom te Ridderrennet på Beitostølen, der han testa skiløypene i hundesleda – før han døde av hjerne-slag i 1973.

Nasjonalstadionet i Etiopias hovedstad Addis Abeba har fått navn itte Abebe Bikila. Og apropos maratonstjerner – eg syns at Bislett kan skifta navn te Grete Waitz Arena.

rolf